

COMUNITATEA CIVILĂ LA THOMAS
HOBBS

Andreea – Mihaela VĂDUVA
Universitatea „Constantin Brâncuși” din
Târgu-Jiu

Rezumat

Actualitatea operei filosofului englez Thomas Hobbes (1588–1679) este incontestabilă, o garanție în acest sens fiind opiniile sale analist-politice. Viziunea sa asupra lumii este surprinzător de originală și totuși relevantă politicii contemporane.

Hobbes a fost capabil să stabilească un mod de gândire privind politica și puterea, care a rămas decisiv, chiar și după patru secole, indicii relevante fiind oferite de viața și timpul în care a trăit acesta.

În formularea teoriei despre societate și stat, Hobbes pleacă de la distincția filosofică între bine și rău. Lucrurile pe care le dorim sunt socotite bune, iar acelea care ne trezesc repulsie sunt considerate rele. În felul acesta, autorul demonstrează de ce criteriul individual al binelui și al răului este absolut arbitrar.

Cuvinte cheie: contract, social, Thomas Hobbes, comunități civile.

1. CONTRACTUL SOCIAL. CLAUZELE,
CONSTITUIREA ȘI DEFINIȚIA
COMUNITĂȚII CIVILE

În formularea teoriei despre societate și stat, Hobbes pleacă de la distincția filosofică între bine și rău. Lucrurile pe care le dorim sunt socotite bune, iar acelea care ne trezesc repulsie sunt considerate rele. În felul acesta, autorul demonstrează de ce criteriul individual al binelui și al răului este absolut arbitrar. Dar în afara societății, asemenea criterii nu pot căpăta un caracter obiectiv. Atunci când individul este integrat într-un stat fundamentat pe legi precise, drept este ceea ce permite legea, iar nedrept devine ceea ce aceasta interzice. În acest context, bun poate fi socotit doar ceea ce folosește întregii obști. În starea

THE CIVIL COMMUNITY OF THOMAS
HOBBS

Andreea – Mihaela VĂDUVA
“Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

Abstract

The topical interest of the philosopher Thomas Hobbes' (1588 – 1679) work is unchallenged and a guarantee in this sense is represented by his analytic-political opinions. His vision over the world is surprisingly original and although relevant to the contemporary politics.

Hobbes was able to establish a way of thinking regarding politics and power that remained decisively even after four centuries and some relevant signs are being offered by his life and by the time he lived in.

Formulating the theory about society and state, Hobbes starts from the philosophical distinction between good and bad. The things we desire are considered to be good and the ones who make us sick are considered to be bad. In this way, the author proves the reason why the individual criterion of good and bad is absolutely arbitrary.

Key words: social contract, Thomas Hobbes, Civil Communities

1. SOCIAL CONTRACT. CLAUSES,
CONSTITUTION AND DEFINITION
OF CIVIL COMMUNITY

Formulating the theory about society and state, Hobbes starts from the philosophical distinction between good and bad. The things we desire are considered to be good and the ones who make us sick are considered to be bad. In this way, the author proves the reason why the individual criterion of good and bad is absolutely arbitrary. But, outside the society, these criteria cannot have an objective feature. When the individual is integrated in a state funded on specific laws, the fair things are the ones allowed by the law and the unfair ones are the ones forbidden by the law. In this context, only the things that are useful to the entire

de natură, când nimic nu este statuat și interzis, fiecare individ are drepturi asupra tuturor lucrurilor. Dar „atât timp cât fiecare își păstrează acest drept de a face orice îi place, oamenii sunt cu toții într-o stare de război” („Leviathan”, XIV, 5). Tocmai de aceea, Hobbes nu concepe starea de natură ca o epocă pașnică de armonie.

Nimeni nu poate restrânge dreptul natural al individului, cu o singură excepție: individul însuși atunci când consideră – „asumpția raționalității individuale” (Sorin-Ioan Bogdan apud Iliescu și Socaciu coord., 1999) – că prin această restrângere reciprocă realizează un avantaj, în acest caz securitatea individuală.

Cedarea dreptului – urmare a unui impuls vital irațional de frica morții violente (natura umană), fie în urma unui calcul rațional (e mai avantajos pentru securitatea sa viitoare ca niciun individ să nu mai posede acest drept) – nu se face în favoarea semenului (A. L. Angoulment, 1994, p. 60). Singura deosebire e că individul care a renunțat nu-l mai poate împiedica pe celălalt să acționeze așa cum dorește, inclusiv asupra lui.

Dar rezolvarea problemei dreptului natural prin simpla renunțare reciprocă nu e suficientă, acest drept trebuie „transferat” unei „persoane” capabile să preîntâmpine neajunsurile. Iar „transferul reciproc de drepturi este ceea ce oamenii numesc contract” („Leviathan”, XIV, 9).

O minimă informație juridică (Carbonniere, 1990, p.235) arată că un contract prevede cu exactitate persoanele care îl încheie, drepturile și obligațiile fiecăreia dintre ele, clauzele de reziliere, precum și perioada cât e valabil.

În privința identității contractanților, aceștia sunt indivizii în parte, aflați în starea de natură a căror voință este acum aceea de a-și transfera dreptul natural. Dar, argumentează Hobbes, acest contract se încheie doar între indivizi; „persoana” căreia i s-au transferat drepturile nu ia parte la acest contract.

Clauza de reziliere a contractului, adică situația în care transferul reciproc de drepturi

community can be considered as being good. In the natural status, when nothing is decreed and forbidden, every individual has rights over all things. But, as long as each one keeps this right to do anything he or she likes, the people are in war (“Leviathan”, XIV, 5). That is the reason why Hobbes cannot consider the natural status has a peaceful harmony age.

Nobody can restrain the individual’s natural right, except for only one person: the individual himself or herself when he or she considers – “the assumption of the individual reasoning” - (Sorin-Ioan Bogdan apud Iliescu and Socaciu coord., 1999) – that, by this mutual restraint, it is created an advantage, in this case the individual security.

Giving up the right – a consequence of an irrational vital impulse because of the violent death (human nature), either after a reasonable calculation (it is better for his or her security that no other individual could own this right) – does not occur in the neighbour’s advantage (A. L. Angoulment, 1994, p. 60). The only difference is the fact that the individual who gave up cannot hinder the other one to act as he or she wills, inclusively over himself or herself.

But solving the problem of the natural right by simply mutually giving up is not enough, this right must be “transferred” to a “person” who is able to avert the difficulties. And the “mutual rights transfer is called contract by people” („Leviathan”, XIV, 9).

A minimum juridical piece of information (Carbonniere, 1990, p.235) shows that a contract stipulates specifically the persons who contract it, their rights and obligations, the cancellation clauses and also its validity.

Regarding the contracting parties’ identity, they are individuals placed in the natural status, whose will is now to transfer their natural right. But, Hobbes is bringing an argument, this contract is contracted only between individuals; “the person” to which the rights were transferred is not a party of this contract.

The cancellation clause of the contract,

naturale încetează, nu este explicită, Hobbes afirmând doar că „scopul acestei instituii sunt pacea și apărarea comună” („Leviathan”, XVIII, p.55). Astfel, se poate interpreta că un suveran care nu mai poate menține pacea între supușii săi a pierdut drepturile naturale pe care aceștia i le-au încredințat și, deci, automat, drepturile revenind supușilor, transferul lor a încetat. „Supusul e eliberat de ascultare dacă Suveranul devine incapabil de a-i oferi protecție” (Robertson, 1993).

Clauza de reziliere a transferului de drepturi nu poate proveni numai din insecuritatea indivizilor datorată lipsei de putere a Suveranului: oricât de puternic ar fi „de facto” un agresor, odată cedat dreptul natural, el este „de jure” supus.

Un individ poate să se considere exonerat de ascultarea datorată Suveranului atunci când se află în pericol iminent de a-și pierde viața, putând face orice crede de cuviință pentru a și-o păstra – așa numita *legitimă apărare*. Dar, încălcând convenția cu ceilalți, acționând ca și cum ar avea dreptul natural asupra tuturor lucrurilor, individul se pune într-o situație periculoasă, căci „față de comunitatea civilă de care s-a desprins, față de puterea executivă a acesteia (Suveranul), el este acum în starea de natură” (Sorin-Ioan Bogdan apud Iliescu și Socaciu coord., 1999).

În consecință, Suveranul îl va distruge deoarece s-a opus scopului său, protecția comunității, fără a comite o nedreptate, căci în starea de natură e dreptul natural al Suveranului de a face ceea ce crede de cuviință. Dacă dreptul natural a fost transferat, atunci el e transferat pentru totdeauna, „contractul hobbesian neavând termen, iar oricând este ruptă înțelegerea inițială, consecințele de fapt și de drept sunt indezirabile. Acesta e mai mult o subtilă măsură de precauție împotriva destrămării comunității decât o lacună teoretică. Ar fi fost inexplicabilă o astfel de greșeală într-o epocă a comerțului, deci a contractelor” (Sorin-Ioan Bogdan apud Iliescu și Socaciu coord., 1999).

Contractul nu ia sfârșit decât odată cu dispariția fizică a indivizilor care au consimțit

namely the situation when mutual rights transfer stops is not explicit and Hobbes only affirms that “the purpose of this institution is represented by common peace and defence” („Leviathan”, XVIII, p.55). Thus, we may say that a sovereign who cannot maintain peace between his subjects anymore has lost the natural rights they had entrusted and so, because the rights belong to the subjects, their transfer has automatically stopped. „The subject is free from listening if the Sovereign becomes unable to offer him protection” (Robertson, 1993).

The cancellation clause of the rights transfer cannot come only from the individuals’ insecurity due to the Sovereign’s lack of power: as powerful as an aggressor is “de facto”, once the natural right is given up, he is “de jure” subject.

An individual may be considered as exonerated from listening to the Sovereign when he or she is in the imminent danger of losing his or her life and he can make whatever he thinks in order to keep it – the so-called *self-defence*. But, by disrespecting the convention with the others, by acting as if he had the natural right over everything, the individual is in a dangerous situation because “for the civil community from which he came off, for its executive power (the Sovereign), he is now in the natural status” (Sorin-Ioan Bogdan apud Iliescu and Socaciu coord., 1999).

As a consequence, the Sovereign will destroy him or her because he opposed to his purpose, the community protection, without making an injustice, because, in the natural status, the Sovereign has to right to do whatever he thinks. If the natural right was transferred then it is transferred forever and “because Hobbes’ contract does not have a term and the initial convention can be broken anytime, the actual consequences are undesirable. This is more like a subtle precaution against community dissolving than a theoretical gap. Such a mistake would have been explainable in a commerce age, so in a contracts age” (Sorin-Ioan Bogdan apud Iliescu and Socaciu coord., 1999).

transferul de drepturi și nu odată cu dispariția fizică a Suveranului deoarece contractul nu se încheie cu acesta. Astfel, datorită faptului că Suveranul nu poate, principial vorbind, să încalce o înțelegere pe care nu a făcut-o, acest motiv de eliberare de sub autoritatea suverană nu este valabil.

Hobbes susține că o convenție între mulțimea de indivizi și o anumită „persoană”, în vederea preluării suveranității de către aceasta este imposibilă. Convenția nu se poate încheia cu „întreaga lor mulțime” pentru că „ei nu sunt încă o singură persoană” („Leviathan”, XVIII, 4), iar o convenție are sens doar dacă părțile o încheie, fiecare din proprie voință. În cazul unei mulțimi, este vorba de mai multe voințe, individualitatea fiecăreia rămâne intactă.

Tot ceea ce se poate face este să se desemneze o singură voință care să le reprezinte pe toate celelalte, să se dea acesteia autorizare de a acționa în numele lor. Acea voință devine reprezentativă și nu comună și, astfel, se poate încheia o convenție. În acest fel, suveranitatea este instituită.

Având ca bază contractul, statul apare, în concepția lui Hobbes, ca fiind ideea apărării fericirii omului. Prin intermediul statului se exprimă în cel mai înalt grad necesitatea păcii sociale. Omul, prin natura sa, nu este sociabil, ci individualist și egoist. „Numai năzuința de conservare a bunurilor sale și nevoia de bunuri personale îl determină să se integreze într-un stat” („Iluminismul”, vol. II, 1971).

În concepția lui Pierre Manent, „numai o pasiune comutativă ar putea să pună în mișcare colaborarea rațională a oamenilor (...). O asemenea pasiune comutativă există: teama de moarte violentă pe care seamănu o poate provoca, teamă împărtășită de toți, născută din ostilitatea reciprocă, hrănită de celelalte pasiuni” (Manent, 2000, p.64). Teamă de moarte tinde să interzică oricui să nutrească speranța în zadar a instaurării prin propriile forțe a unei dominații personale asupra semenilor săi.

„De fapt, dintr-o necesitate naturală, fiecare își dorește binele, iar nimeni nu poate

The contract ends only when the individuals who had consent the rights transfer physically disappear and not when the Sovereign physically disappears because the contract does not end with him. Thus, because of the fact that the Sovereign cannot, mainly speaking, disrespect a convention that he did not made, this releasing from the sovereign authority reason is not valid.

Hobbes says that a convention between the crowd of individuals and a certain “person”, in order to undertake the sovereignty is impossible. The convention cannot be contracted with “the whole crowd” because “they are not just one person” („Leviathan”, XVIII, 4) and a convention is meaningful only if the parties contract it, each of them because of its own will. In case of a crowd, it is about several wills and their individuality remains intact.

We can only assign one will that would represent all the others, to give it an authorization to act for them. That will becomes representative, not commune and thus we may contract a convention. Thus, the sovereignty is instituted.

Based on the contract, the state represents for Hobbes the idea of protecting human happiness. By means of state we express in the highest degree the necessity to have social peace. Man, by his nature, is not sociable, but individualist and selfish. „Only the will to conserve his goods and the need to possess personal goods make him join a state” („Enlightenment”, vol. II, 1971).

For Pierre Manent, „only a commutative passion could make the people reasonable collaboration work (...). There is such a commutative passion: the fear of a violent death brought by a neighbour, a fear shared by everybody, born from mutual hostility, fed by all the other passions” (Manent, 2000, p.64). The fear of death seems to forbid everyone to have a useless hope to establish by their own forces person domination over their neighbours.

„Actually, because of a natural need, everyone desires good and nobody can think

gândi că acest război al tuturor împotriva tuturor presupus în mod natural, într-o asemenea situație, ar putea fi un bine pentru el. Iată de ce această teamă reciprocă ne face să credem că trebuie să ieșim din această situație și să ne căutăm parteneri; în așa fel încât, dacă trebuie să fie război, cel puțin acesta să nu fie dus împotriva tuturor și lipsit de orice ajutor" („De Cive”, p.166). Așadar, societatea însăși reprezintă interesul general.

Teama, în concepția lui Hobbes, ar putea fi stopată astfel: „Se întâmplă ca și cum fiecare ar spune fiecăruia: autorizez acest om sau această adunare și îi abandonez dreptul meu de a mă governa eu însumi, cu condiția ca și tu să îi abandonezi dreptul tău și să-i autorizezi toate acțiunile în același fel. Acestea fiind făcute, multitudinea unită astfel într-o singură persoană este numită Republică, în latină Civitas. Astfel, este produs acest mare Leviathan sau, mai degrabă, pentru a vorbi cu mai multă reverență, acest zeu muritor, și căruia îi datorăm, mai prejos de Dumnezeuul nemuritor, pacea și protecția noastră” („Leviathan”, II, 17, p.120).

Iar mai târziu: „Se spune că o Republică este instituită atunci când un mare număr de oameni realizează un acord și stabilesc o convenție („fiecăre cu fiecăre”), potrivit căreia oricare ar fi „omul” sau adunarea oamenilor cărora majoritatea i-ar conferi dreptul de a-i reprezenta persoana în fața tuturor (adică de a fi reprezentantul lor), fiecăre, atât cel care a votat pentru, cât și cel care a votat împotriva, va autoriza toate acțiunile și toate judecățile acestui om sau ale acestei adunări de oameni ca și cum ar fi acțiunile și judecățile lui proprii – această convenție fiind menită să le permită să trăiască în pace și să fie protejați” („Leviathan”, II, 18, p.121).

Așadar, indivizii instituie societatea, aflându-se în postura în care au fost puși de teama reciprocă: contractul se extinde și se generalizează din aproape în aproape, de la unul la celălalt („*by covenant of everyone with everyone*”). Deoarece teama l-a făcut pe fiecare să-și înțeleagă interesul și, în virtutea

that this war of everybody against everybody naturally supposed, in a certain situation, could be good for him. Here is why this mutual fear makes us think that we should go out from this situation and look for partners; so, if it has to be war, at least it is not led against everybody and it is not helpless” („De Cive”, p.166). So, the society itself represents the general interest.

For Hobbes, the fear could be stopped as it follows: “It happens as if everyone would say to everyone: I authorize this man or this assembly and I give him or it my right to govern myself only if you give him or it your right and you authorize him or it all yours actions, too, in the same way. Thus, the crowd united in this way in only one person is called a Republic, Civitas in Latin. Therefore, it is produced this great Leviathan or, rather, in order to talk more elegant, this mortal god to whom we owe, underneath our immortal God, our peace and protection” („Leviathan”, II, 17, p.120).

And later: „It is said that a Republic is instituted when very many people accomplish an agreement and establish a convention (“everyone with everyone”) according to which whoever is the “man” or the assembly of men to whom the majority would offer the right to represent its person in front of everybody (namely to be their representative), each of them, both the one who had voted for it and the one who had voted against it will authorize all the actions and all the judgements of this man or of this assembly of men as if they would be his own actions and judgements – and this convention is meant to allow them to live in peace and to be protected” („Leviathan”, II, 18, p.121).

So, individuals institute the society, being in the position where they were put because of the mutual fear: the contract is extended and generalized step by step, by covenant of everyone with everyone. Because fear made everyone understand his interest and, under the situations similitude and equality, the individual interest is everybody’s interest.

„We could talk about Hobbes’ contract as a reasonable panic: the fear of death arouses

similitudinii și a egalității situațiilor, interesul fiecăruia este interesul tuturor.

„Am putea vorbi despre contractul hobbesian ca despre o panică rațională: teama de moarte suscită în fiecare același demers rațional, iar rațiunea se extinde și dă consistență societății pe cale de instituire, urmând aceleași căi de schimburi reciproce ca și panica” (Manent, 2000, p.67).

2. TIPURI DE COMUNITĂȚI CIVILE INSTITUITE

După Hobbes, există numai trei tipuri de state în funcție de numărul celor care dețin puterea suverană, deci după numărul celor care reprezintă corpul politic. Atât timp cât aceștia pot fi unul, o parte sau toți, pot exista doar trei regimuri politice: monarhia – puterea este deținută de unul singur, aristocrația – puterea este deținută de cei puțini și democrația – puterea este deținută de toți sau măcar de o majoritate.

În legătură cu existența altor tipuri de regimuri, în „Leviathan”, Hobbes este foarte categoric: „Alte feluri de republică [*common-wealth*] nu mai pot fi: pentru că sau unul, sau mai mulți, sau toți trebuie să aibă toată puterea suverană” („Leviathan”, 129;).

„Această concepție ne surprinde ca fiind totodată familiară și neobișnuită. Este familiară pentru că Hobbes reia un criteriu consacrat de gândirea politică clasică (numărul celor care conduc) și ajunge aceeași clasificare tripartită care o întâlnim pentru prima dată la Herodot (în Herodot, „Istorie”, III, 80-82), dar a cărei formulare eminentă o datorăm lui Platon (în Platon, „Omul politic”, 302 c). Este neobișnuită în măsura în care nu mai recunoaștem în această listă a regimurilor, o categorie care nu lipsește din enumerările predecesorilor lui Hobbes: regimurile corupte” (Avramescu, 1998, p.13-14).

Hobbes se folosește de toate ocaziile pentru a ne asigura în „Leviathan” că puterea suverană este întotdeauna deasupra legilor a căror sursă este și, de asemenea, afirmă că „mai există și alte nume ale regimurilor politice în cărțile de istorie și de teorie, precum tirania sau oligarhia; dar ele nu sunt numele altor

in everyone the same reasonable approach and the reason extends and gives consistency to the society that is about to be instituted, by following the same mutual exchanges way as panic” (Manent, 2000, p.67).

2. TYPES OF INSTITUTED CIVIL COMMUNITIES

According to Hobbes, there are only three types of states depending on the number of the ones who own the sovereign power, so also depending on the number of the ones who represent the political corps. As long as they can be one, a part of them or everybody, there can only be three political systems: monarchy – the power is owned by only one person, aristocracy – the power is owned by a few people and democracy – the power is owned by everyone or at least by a majority.

Regarding the existence of other types of systems, in „Leviathan”, Hobbes is very categorical: „There cannot be other types of republic [*common-wealth*]: because one, or several people or everybody must have all the sovereign power” („Leviathan”, 129;).

„This conception surprises us as being in the same time familiar and unusual. It is familiar because Hobbes resumes a criterion devoted by the classical political thinking (the number of the ones who lead) and it results the same tripartite classification that we can meet for the first time at Herodotus (in Herodotus, „Histories”, III, 80-82), but whose eminent wording belongs to Plato (in Plato, „Political Man”, 302 c). It is unusual the measure where we do not recognize this systems list anymore, a category that does not miss from the enumerations of Hobbes’ predecessors: the corrupt systems” (Avramescu, 1998, p.13-14).

Hobbes uses every occasion in order to make us sure in „Leviathan” that the sovereign power is always above the laws whose source it is and he also affirms that “there also are other names of the political systems in the history and theory books, such as tyranny or oligarchy; but they are not the names of other types of government, but the same types, only unaccepted. The ones who are not content about monarchy call it tyranny and the ones

forme de guvernare, ci aceleași forme, dar neacceptate. Cei care sunt nemulțumiți sub monarhie o numesc tiranie și cei care sunt nemulțumiți cu aristocrația o numesc oligarhie; cât despre cei care se simt afectați în rău sub o democrație, o numesc anarhie (ceea ce înseamnă lipsă a guvernării) și totuși, cred că nimeni nu ar admite că lipsa de guvernare este vreun nou fel de regim, după cum tot așa cred că oamenii nu ar trebui să spună că regimul este de un fel, atunci când le convine și de alt fel, atunci când nu le convine, oricând sunt asupriți de cei care îi conduc" („Leviathan", 129-130).

Unii cred, arată el, că mai există și alte regimuri decât acestea trei, de exemplu monarhia electivă, monarhia limitată ori guvernarea prin procurator a unei provincii supuse de către o democrație sau aristocrație. În ceea ce privește monarhia electivă, „dacă se știe a cui este puterea de a transmite suveranitatea după moartea sa, atunci se știe și în cine a stat suveranitatea mai înainte". Monarhia limitată este de fapt o democrație sau o aristocrație. Cât despre guvernarea unei provincii, ea este întotdeauna o monarhie, indiferent cărui fel de regim i-ar aparține acea provincie („Leviathan", 134-135).

Hobbes, fără însă a utiliza termenul, respinge și noțiunea de „regim mixt" în care suveranitatea este divizată între mai multe componente, de obicei trei: democratic, aristocratic și monarhic.

Dacă tipologia lui Hobbes nu cuprinde o categorie aparte a regimurilor corupte și nicio recunoaștere a faptului că regimurile se pot amesteca sau pot varia în funcție de cum este aplicată constituția, atunci rezultă că un alt „element esențial al gândirii clasice despre ordinea politică este dizlocuit: noțiune de merit atașată fiecăruia din aceste regimuri. Discuția despre meritul regimurilor politice ia adesea forma enunțării unor ierarhii ale tipurilor de state" (Avramescu, 1998, p.16).

În raport cu perspectiva lui Platon care plasează monarhia și aristocrația mai presus decât oligarhia și democrația și care arată că tirania este cel mai greu de suportat regim, iar

who are not content about aristocracy call it oligarchy; regarding the ones who feel badly affected by democracy, they call it anarchy (meaning a lack of government) and although, I think nobody would accept that the lack of government is a new type of system, as I also think that people should not say that the system belongs to a certain type when they like it and to another type when they do not like it, whenever they are oppressed by the leaders" („Leviathan", 129-130).

He shows that some think that there also are other systems different from these three ones, for example, elective monarchy, limited monarchy or the government by a procurator of a province subjected by a democracy or by an aristocracy. Regarding the elective monarchy, "if we know who owns the power to transmit the sovereignty after his death, then we also know where sovereignty was before that". Limited monarchy is actually democracy or aristocracy. Regarding the government of a province, it is always a monarchy, no matter to which type of system that province belongs („Leviathan", 134-135).

Hobbes, without using this term, also rejects the "mixed system" notion where the sovereignty is divided between several components, usually three: democratic, aristocratic and monarchic.

If Hobbes' typology does not contain a special category of the corrupt systems and neither an acknowledgement of the fact that the systems may mix or may be different depending on the way we apply the constitution, then another "essential element of the classical thinking about the political order is dislocated: a praiseworthy notion attached to each of these systems. The conversation about the merit of the political systems often looks like the enunciation of certain hierarchies of types of states" (Avramescu, 1998, p.16).

Reported to Plato's perspective that places monarchy and aristocracy beyond oligarchy and democracy and that shows that tyranny is the system the most difficult to bear and the tyrant is the unhappiest of all the people, „Hobbes is a real iconoclast. He talks

tiranul este cel mai nefericit dintre oameni, „Hobbes este un adevărat iconoclast. El discută meritele unora dintre regimuri numai într-o manieră relativă, și atunci doar în trecut” (Avramescu, 1998, p.17).

Astfel, în legătură cu monarhia, Hobbes arată că acolo interesul privat și cel public sunt cel mai strâns unite pentru că niciun rege nu poate fi puternic sau bogat dacă supușii săi sunt slabi sau săraci, așadar interesul public este cel mai bine protejat în cadrul monarhiei.

Cât despre regimul ideal, el nu are o identitate anume. Viziunea despre regimul optim este substituită, la Hobbes, de afirmarea necesității existenței regimului politic, în general. „Binele politic suprem este de căutat în faptul că regimul politic este, și nu în felul în care este” (Avramescu, 1998, p.17). Ascultarea, și nu forma de guvernare aduce prosperitate: așadar, oamenii ar trebui să nu mai ia seama la vecinii lor pentru exemple de regimuri mai bune decât cele în care se află („Leviathan”, 233-234).

„Doar în «De Cive» [X, 3], Hobbes arătase că monarhia ar fi cel mai bun regim, dar că acest lucru ar fi, pe de altă parte, singurul lucru din întreaga lucrare afirmat doar cu probabilitate și nu demonstrat” (Avramescu, 1998, p.17).

Toate guvernările de care trebuie să asculte un om sunt „simple și absolute”, iar disputa cu privire la care regim este cel mai bun dintre monarhie, aristocrație și democrație nu are niciun sens „atunci când una dintre acestea este deja stabilită, pentru că guvernarea prezentă este întotdeauna de preferat, menținută și considerată ca cea mai bună; pentru că este împotriva atât a legii naturii, cât și împotriva legii divine pozitive să se facă orice care ar duce la subversiune” („Leviathan”, 379).

Hobbes, „deși menține un criteriu esențial de clasificare (numărul celor care conduc) și regăsește o diviziune tripartită clasică (monarhie – aristocrație - democrație), elimină categoria esențială a regimurilor „corupte” și ideea de ierarhie a regimurilor, după care relativizează noțiunea de merit și

only relatively and superficially about the merits of certain systems.” (Avramescu, 1998, p.17).

Thus, regarding monarchy, Hobbes shows that the private interest and the public one are there the most tightly united because no king can be strong or rich if his subjects are weak or poor, so the public interest is the best protected in monarchy frame.

As for the ideal system, it does not have a certain identity. The vision about the optimal system is substituted, for Hobbes, by the affirmation of the political system existence, in general. „The supreme political good is searched in the fact that the political system exists, not in the way it exists” (Avramescu, 1998, p.17). The listening, and not the government type, brings prosperity, so people should not consider their neighbours anymore for examples of systems that are better than theirs („Leviathan”, 233-234).

„Only in «De Cive» [X, 3], Hobbes had shown that monarchy would have been the best system, but that this fact would have been, on the other hand, the only fact of the entire work that was only affirmed with probability, not proved” (Avramescu, 1998, p.17).

All the governments a man should listen to are “simple and absolute”, and the dispute regarding to which system is the best between monarchy, aristocracy and democracy is useful “when one of them is already established, because the current government is always favourable, maintained and considered as being the best because it is both against the nature law and against the positive divine law to do whatever leads to subversion” („Leviathan”, 379).

Hobbes, „even if he maintains an essential classification criterion (the number of the ones who lead) and finds a classical tripartite division (monarchy – aristocracy – democracy), removes the essential category of the “corrupt” systems and the idea of the systems hierarchy, and after that he makes the merit and optimal system notions relative” (Avramescu, 1998, p.18).

Hobbes’ theory stipulates three

regim optim" (Avramescu, 1998, p.18).

Teoria lui Hobbes prevede trei formule ale ordinii politice, pe de o parte, iar, pe de alta, o absență de regim politic – anarhia. La Hobbes, „regimul rău este înlocuit cu răul lipsei de regim, iar regimul bun este înlocuit cu binele existenței unui regim politic. În aceste condiții, nu este surprinzător că Hobbes va căuta binele politic în perpetuarea corpului politic ca atare, și că, astfel făcând, va revizui decisiv, până aproape de eliminare, perspectiva clasică asupra ordinii politice” (Avramescu, 1998, p.18).

3. OBLIGAȚIA POLITICĂ. LEGE NATURALĂ, LEGE CIVILĂ

La Hobbes, teoria e ghidată mai degrabă de o „viziune coerentistă” decât de necesitatea de a stabili o corespondență între faptele istorice, condițiile reale și propria rețea de argumente, dar asta nu înseamnă că modelul lui pierde orice legătură cu lumea reală. Felul în care stau lucrurile, în mod real, este invocat uneori doar pentru a ilustra concluziile teoretice.

Transferul dreptului („semnarea” contractului) are loc în starea de natură, dar „puterea efectivă nu poate fi transferată odată cu drepturile” (Gauthier, 1969, p.165), în timp real.

Deși și-au dat acordul să-și transfere dreptul natural, în acest interval, indivizii au dreptul să revină asupra deciziei deoarece ei se află încă în stare naturală, adică în plin război, așadar nu pot fi trași la răspundere pentru această faptă; ei se pot folosi de justificarea că au făcut ce au crezut de cuviință pentru a-și prezerva viața, inclusiv semnătura pe un contract pe care nu-l vor respecta.

Autorizarea dată de indivizii Suveranului nu este suficientă, deoarece nu îi obligă, în mod semnificativ, constituind doar o primă etapă a constituirii comunității politice.

Odată ce i s-a dat autorizarea, se mai poate uza de dreptul natural până se constituie puterea efectivă a suveranității, capabilă de protecție. Dar este nevoie ca supusul, nu numai să autorizeze, ci să se și oblige să nu retragă această autorizare, iar obligația supusului de a

formulas of the political order, on one hand and on the other hand, an absence of the political system – anarchy. For Hobbes, “the bad system is replaced with the good of a political system existence. In these conditions, it is not surprising that Hobbes will look for the political good in perpetuating the political corps as such and, acting this way, he will review decisively until nearly the removal the classical perspective on the political order” (Avramescu, 1998, p.18).

3. POLITICAL OBLIGATION. NATURAL LAW, CIVIL LAW

For Hobbes, theory is rather guided by a “coherentist vision” than by the necessity to establish a correspondence between the historical facts, the real conditions and his own argument network, but this does not mean that his model loses any kind of connection to the real world. The way things really are is sometimes invoked only to show the theoretical conclusions.

The rights transfer („signing” the contract) occurs in the natural status, but “the effective power can only be transferred with the rights” (Gauthier, 1969, p.165), in real time.

Even if they agreed to transfer their natural right, in this lapse of time, the individuals have the right to reconsider the decision because they are still in natural status, namely in war so they cannot be guilty for this fact; they can use the justification that they did what they thought to be correct in order to preserve their life, inclusively signing a contract that they will not respect.

The authorization given by the Sovereign’s individuals is not enough because he does not significantly force them, this only being a first stage of constituting the political community.

The authorization being given, we may use the natural right until it is constituted the effective power of sovereignty that is able to protect. But the subject has to authorize and also to force himself or herself not to retire this authorization and the subject’s obligation not to retire it constitutes the essence of the political obligation (Gauthier, 1969, p.149).

nu o retrace constituie esența obligației politice (Gauthier, 1969, p.149).

În starea de natură, indivizii sunt, până la urmă, „obligăți” să contracteze. Ceea ce îi „obligă” este chiar situația în care se află, viața fiindu-le în pericol.

Indivizii consimt să contracteze; de aici apare și ideea că teoria obligației politice, la Hobbes, face parte din teoriile voluntariste. Pe de o parte, Hobbes susține că acest consimțământ este liber exprimat, pe de alta, consideră că obligația se naște în mod natural, condiția naturală a oamenilor fiind cea care îi obligă să contracteze. Dacă semnarea contractului este un act liber (cum se poate deduce din capitolul XXI, când Hobbes vorbește despre libertate), atunci individul de fapt nu este obligat, așadar în acest stadiu nu se poate vorbi de niciun fel de obligație.

Obligația de a contracta, prin urmare, nu se confundă cu obligația politică, iar primul tip de obligație nu îl presupune pe cel de-al doilea. Astfel, se face distincția între pe de o parte, a fi obligat să participi și, pe de alta, a fi obligat ca odată ce participi să respecti regulile.

Obligația care revine indivizilor, fiind una față de sine, de propria viață, nu e asumată în mod public, atât timp cât e o chestiune privată și mai ales cât timp nimeni nu pedepsește încălcarea ei, obligație exprimată de legea naturală, este numită de Hobbes: „*in foro interno*”.

Caracteristica acestui tip de obligație este „dorința ca ea să se aplice” („Leviathan”, XV, 36), adică o realitate subiectivă, internă. De asemenea, legea naturală poate fi nesocotită „nu doar printr-o faptă contrară legii, ci printr-una conformă ei, dacă cel care o înlăpătuiește intenționează contrariul” („Leviathan”, XV, 37).

Legea civilă este impusă și supravegheată de către arbitrul hobbesian și aduce atingere dreptului natural. „Dreptul natural (...) poate fi îngădit și restrâns prin legea civilă; ba chiar scopul întocmirii legilor nu este altul decât o așa îngădire” („Leviathan”, XXVI, 8).

Legile civile nu sunt arbitrare,

In the natural status, the individuals are finally “forced” to contract. Their situation is the one that “force” them because their life is in danger.

The individuals agree to contract; here it appears the idea that the political obligation theory, for Hobbes, is a part of the voluntarist theories. On one hand, Hobbes says that this consent is freely expressed, on the other hand, he considers that the obligation is naturally born and the human natural condition is the one that forces them to contract. If signing a contract is a free act (as we may deduct from the 21st chapter, when Hobbes speaks about freedom), then the individual is not actually forced, so in this stage we cannot talk about any kind of obligation.

As a consequence, the obligation to contract is not mistaken by the political obligation and the first obligation type does not suppose the second one. Therefore, we make, on one hand, the distinction between being forced to participate and, on the other hand, to be forced to respect the rules, once one is in.

The individuals’ obligation, being an obligation to themselves, to their own life, is not publically assumed as long as it is a private problem and especially as long as nobody punishes the one who does not respect it, an obligation expressed by the natural law, is called by Hobbes: „*in foro interno*”.

The feature of this obligation type is “the will to be applied” („Leviathan”, XV, 36), namely a subjective, internal reality. Also, the natural law may be disregarded “not only by a fact that is contrary the law, but also by a fact according to the law, if the one who accomplishes it intends the contrary” („Leviathan”, XV, 37).

The civil law is imposed and supervised by Hobbes’ judge and reaches the natural right. „The natural right (...) may be limited and restrained by the civil law; even in order to accomplish the laws, it is only such a limitation” („Leviathan”, XXVI, 8).

Civil laws are not arbitrary; the civil community does not impose them randomly. They reflect natural laws and the difference is

comunitatea civilă nu le impune aleatoriu. Ele reflectă legile naturale, diferența constând în formă, „una fiind scrisă este numită civilă; iar cea nescrisă, naturală”, legea civilă fiind, de fapt, cuantificarea, clarificarea, interpretarea legii naturale, de către Suveran. Legea naturală e „sfat” – aplicarea ei este opțională, în timp ce legea civilă e „poruncă” – încălcarea ei este pedepsită” („Leviathan”, XXVI, 1-8).

Se observă o „opțiune pentru pozitivismul juridic: legea propriu-zisă este ordinul autorității, al Suveranului. Pe de altă parte, acest ordin dat de autoritate nu este aleator, ci are un fundament metafizic: legea naturală nu este făcută de oameni, e doar descoperită, revelată ca „natură” – deci și o opțiune pronunțat naturalistă” (Sorin-Ioan Bangu apud Iliescu, Socaciu, (coord.), 1999).

„Legea naturală și legea civilă se conțin una pe cealaltă și sunt de-o măsură. (...) Legea naturală și legea civilă nu sunt tipuri, ci părți diferite ale legii” („Leviathan”, XXVI, 8).

În concluzie, indivizii, în starea de natură, sunt obligați rațional la a contracta, altfel războiul continuă, în timp ce odată instituită autoritatea suverană, sunt obligați moral la a nu contesta rezultatele la care s-a ajuns ca urmare a respectării regulilor, obligație impusă prin voința autorității și nu natural. Compusă din cele două obligații, rațională și morală, ambele rămânând intacte, necontopindu-se, ambele fiind necesare, lipsa oricăreia dintre ele ducând la imposibilitatea existenței comunității civile, obligația politică a individului este, după cum îi spune și numele, obligația de a nu distruge comunitatea civilă, politică.

4. REPRESENTANTUL SUVERAN.

RELAȚIA SUPUS – SUVERAN

Indivizii se află, inițial, în starea de natură, cu toate caracteristicile ei. În mod necesar, va apărea conflictul legat de achiziționarea unei resurse. Conflictul este radical, ei sunt în pericol de a-și pierde viața. Din teama de moarte, acceptă soluția rațiunii, aplicarea legilor naturale. Una din aceste legi spune că, în vederea păcii, trebuie transferat reciproc dreptul natural. Problema apare pe

represented by their type, “one of them, being written is called civil; and the unwritten is called natural”, but the civil law is actually the quantification, the clarification, the interpretation of the natural law by the Sovereign. The natural law is „advice” – their application is option, while the civil law is “an order” – if a person disrespect it, he or she is punished” („Leviathan”, XXVI, 1-8).

We may notice “an option for the juridical positivism: the actual law is the order of the authority of the Sovereign. On the other hand, this order given by the authority is not random, but it has a metaphysical fundament: the natural law is not made by people, it is just discovered, relieved as a “nature: - so also a pronouncedly naturalist option” (Sorin-Ioan Bangu apud Iliescu, Socaciu, (coord.), 1999).

„Natural law and civil law contain each other and are equal. (...) Natural law and civil law are not types, but different parties of the law” („Leviathan”, XXVI, 8).

In conclusion, the individuals, in their natural status, are reasonably forced to contract, thus the war continues, while since the sovereign authority has been instituted, they are morally forced not to contest the results to which we had arrived as a consequence of respecting the rule, an obligation imposed by the authority will, not naturally. Consisting of the two obligations, the reasonable one and the moral one, both of them remaining intact, without mixing, both of them being necessary, the absence of any of them leading to the impossibility of the civil community existence, the individual’s political obligation is, as its name says so, the obligation not to destroy the civil, political community.

4. SOVEREIGN REPRESENTATIVE.

SUBJECT – SOVEREIGN RELATION

The individuals are initially in the natural status, with all its features. There will necessarily be the conflict related to purchasing a resource. The conflict is radical, they could lose their lives. From the fear of death, they accept the reasonable solution, the appliance of the natural laws. One of these laws says that, in order to be peace, the natural right must be

fondul raționalității individuale: e mai profitabil ca, în ciuda convenției de transfer, să nu te conformezi legii naturale. E nevoie, prin urmare, de cineva care să pedepsească aceste încălcări, căci „convențiile, fără sabie, nu sunt decât vorbe în van” („Leviathan”, XVII, 2). Astfel, apare ideea comunității civile. Hobbes afirmă că „o comunitate civilă este instituită atunci când o mulțime de oameni cad de acord și convin fiecare cu fiecare altul ca oricărui om sau oricărei adunări de oameni i-ar fi conferit, de către majoritate, dreptul de a reprezenta persoana tuturor, adică a fi reprezentantul lor, cu toții, atât cei care au votat în favoarea lui, cât și cei care au votat împotriva-i, să-i autorizeze toate acțiunile și judecățile în același fel, ca și când ar fi fost ale lor înșiși, cu scopul ca ei să conviețuiască pașnic și să fie protejați în fața altor oameni” („Leviathan”, XVIII, 1). „Purtătorul acestei persoane este numit Suveran și se spune că deține puterea suverană; oricine altcineva îi este supus” („Leviathan”, XVII, 14:).

Din instituirea comunității civile sunt derivate toate drepturile și prerogativele acestuia, prin consimțământul oamenilor.

Funcția pe care o îndeplinește Suveranul, „fie că este vorba despre un monarh ori despre o adunare”, reprezintă scopul pentru care deține puterea suverană și anume dobândirea siguranței oamenilor; „iar suveranul este obligat la aceasta de legea naturală, pentru a cărei ascultare este răspunzător în fața Domnului (legiuitorul care a întocmit-o) și a nimănui altcuiva. Dar aici, prin siguranță, nu se înțelege doar simpla conservare, ci și alte mulțumiri ale vieții, pe care fiecare om le poate dobândi pentru sine, prin propria sânguință legiuită, fără a primejdui ori a vătăma comunitatea civilă” („Leviathan”, XXX, 1).

Suveranul este cel care „depozitează” drepturile și astfel, va monopoliza dreptul de decizie a controverselor, adică de aplicare a regulilor. Pentru Hobbes, dreptatea constă tocmai în această aplicare a regulilor, a convențiilor („Leviathan”, XV, 3), iar Suveranul nu le poate încălca pentru că nu le-a

mutually transferred. The problem appears basing on the individual reasonability: it is more rewarding, despite of the transfer convention, for one not to accept the natural laws. As a consequence, we need somebody to punish these disrespecting because “conventions, with no sword, are only useless words” („Leviathan”, XVII, 2). Thus, there will be the idea of the civil community. Hobbes affirms that “a civil community is instituted when a crowd of people agree and have a convention to each other that every man or every assembly of people would have had the right to represent everybody, namely to be their representative, everybody, namely both the ones who voted for him and the ones who voted against him, to authorize all their actions and judgements in the same way, as if they were theirs, in order to live together peacefully and to be protected from other people” („Leviathan”, XVIII, 1). „The bearer of this person is called a Sovereign and it is said that he owns the sovereign power; anybody else is his subject” („Leviathan”, XVII, 14:).

All its rights and prerogatives derive from the institution of the civil community, by the human consent.

The function accomplished by the Sovereign, “either it is about a monarch, or it is about an assembly”, represents the purpose for which he owns the sovereign power, namely gaining the human security; „and the sovereign is forced to do that by the natural law, for whose listening he is responsible only in front of the Lord (the legislator who accomplished it) and in front of nobody else. But here, by security, we do not mean the simple conservation, but also other life contents that a man cannot gain for himself, by his own legal work, without endangering or damaging the civil community” („Leviathan”, XXX, 1).

The sovereign is the one who “stores” the rights and therefore, he will put monopolies on the right to decide the controversies, namely to apply the rules. For Hobbes, justice represents this appliance of the rules and of the conventions („Leviathan”, XV, 3), and the Sovereign cannot disrespect them because it is

încheiat, nu e parte a lor.

Un alt aspect al relației Suveranului cu supușii ar fi acela că Suveranul are posibilitatea de a introduce legi nedrepte sau de a proteja de pe urma regulilor introduse, în scopul obținerii de avantaje pentru sine. O lege nedreaptă ar fi o lege care face posibilă obținerea de avantaje între indivizi, avantaje care nu pot fi niciodată egale, indivizii fiind diferiți ca preferințe, ci reciproce.

Datorită faptului că oferta de resurse e limitată, iar cererea de resurse – diversă și nelimitată, această stare „dorită”, de fapt, nu va fi dorită de toată lumea, astfel, nu va fi niciodată finală, redistribuirile cerute de cei dezavantajați, deci conflictele, continuând la nesfârșit.

Suveranul introduce o regulă, dar actele sale sunt recunoscute de supuși ca fiind propriile lor acte; prin urmare, ei înșiși introduc aceste legi, ei sunt „autorii” lor, suveranul fiind doar „actorul” care le pune în scenă (Iliescu, Socaciu, 1999, p.52). Faptul că regulile le stabilește Suveranul rezolvă problema „costurilor negocierii” regulii (Solcan, 1999, p. 62).

Indivizii încredințează suveranului dreptul de a face legi. Suveranul promovează acele legi pe care le crede de cuviință; acestea, în virtutea autorizării, devin legi promovate de către supuși. Indivizii nu mai negociază de fiecare dată, eliminând, astfel, pierderea de timp și energie din timpul negocierilor.

Suveranul nu este supus legii civile pentru că el este cel care o produce: „cel care este legat doar de sine, nu este legat” („Leviathan”, XXVI, 6). Cum orice acțiune a Suveranului este și a supusului, atunci când îl acuză pe Suveran, se acuză pe sine; „căci tot ceea ce este înfăptuit în virtutea puterii sale, este înfăptuit prin autoritatea fiecăruia supus; prin urmare, cel care și-ar da în judecată suveranul, s-ar da în judecată pe sine însuși” („Leviathan”, XXI, 19).

Suveranitatea este un instrument, un mecanism distinct de cel care îl stăpânește. Cel care o deține este limitat de înseși datele de funcționare ale aceluia mecanism. Totuși, nu se

not their part.

Another aspect of the Sovereign's relation to his subjects is that the Sovereign can introduce unfair laws or can protect according to the introduced rules, in order to obtain advantages for himself. An unfair law is the one who allows individuals to obtain advantages one from each other, some advantages that can never be equal because the individuals are different, but they can be mutual.

Due to the fact that the resources offer is limited and the resources demand – different and unlimited, this “desired” status will not be actually desired by everybody, thus it will never be final and the redistributions demanded by the disadvantaged ones, namely the conflicts will continue forever.

The sovereign introduces a rule, but his acts are recognized by the subjects as their own acts; as a consequence, they are the ones who introduce these laws, they are their “authors” and the sovereign is only the “actor” who directs them (Iliescu, Socaciu, 1999, p.52). The fact that the Sovereign is the one who establish the rules solves the problem of the rule “negotiation costs” (Solcan, 1999, p. 62).

The individuals entrust to the sovereign the right to make laws. The sovereign promotes those laws he agrees; these ones, under the authorization, become laws promoted by the subjects. The individuals do not negotiate every time anymore, therefore they remove the time and energy loss during the negotiations.

The sovereign is not a subject of the civil law because he is the one who produces it: „the one who is connected only to himself is not connected” („Leviathan”, XXVI, 6). As any action of the Sovereign is also an action of the subject, when he accuses the Sovereign, he accuses himself; „because everything is made under his power is made by the authority of every subject; as a consequence, the man who sues his sovereign sues himself” („Leviathan”, XXI, 19).

Sovereignty is an instrument, a mechanism that is different from the one who directs it. The one who owns it is limited by the working data of that mechanism. Although, we

poate trasa o linie între Suveranul – om și Suveranul – mașină.

Puterea celui care deține suveranitatea, este uriașă. Fiind deținătorul de drept al proprietăților, are dreptul să exproprieze pe oricine.

Omul – Leviathan, posesorul instrumentului suveranității, este atât de puternic, încât ar fi irațional să-și propună să ajungă undeva pentru că se află deja peste tot, nu-și poate propune să urmărească un supus pentru a-l pedepsi, deoarece toți supușii îi sunt organic integrați. Nu este rațional ca Suveranul să urmărească un avantaj pe care îl posedă deja, prin natura sa. Leviathanul este absolutul pământesc, prin definiție: „Iar aceasta este nașterea aceluia mare Leviathan sau, pentru a vorbi cu mai multă venerație, a aceluia Dumnezeu muritor căruia îi datorăm, sub domnia Dumnezeului nemuritor, pacea și apărarea noastră” („Leviathan”, XVII, 13).

Așadar, Suveranul e împiedicat să urmărească avantaje pentru sine prin teribilul instrument al suveranității, paradoxal, de chiar măreția și dimensiunile puterii conferite de această funcție. Dacă se întâmplă să o facă, totuși, atunci acțiunea sa este irațională, e rodul capriciului, al întâmplării. Dar teoria hobbesiană se vrea fondatoare tocmai pentru adevărata „știință” a politicii, adică a deducției raționale dinspre cauze spre efecte și invers (Oakeshott, 1955).

Relația supus – Suveran este sub marca libertății supusului de a nu face nimic contrar scopului cu care și-a transferat dreptul. Supusul nu e obligat să dea Suveranului ascultare dacă acesta îi poruncește: „să se ucidă, să se rănească ori să se schilodească pe sine; sau să nu se împotrivescă celor care-l atacă; sau să se înfrâneze de la folosirea hranei, aerului, leacurilor sau a oricărui alt lucru fără de care nu ar putea trăi. [...] Nimeni nu este legat, prin cuvintele convenției, să ucidă un alt om sau să se ucidă pe sine; prin urmare, obligația pe care uneori o poate avea un om de a îndeplini, la porunca suveranului, o sarcină periculoasă sau dezonorantă, nu depinde de cuvintele prin care s-a supus, ci de intenția supunerii”.

cannot draw a line between the human-Sovereign and the machine-Sovereign.

The power of the one who owns sovereignty is huge. By being the legal owner of the properties, he has the right to expropriate anybody.

Leviathan – the man, owner of the sovereignty instrument, is so powerful that it would be unreasonable to want to get somewhere because he is already everywhere, he cannot want to follow a subject in order to punish him because all his subjects are organically integrated to him. It is not reasonable for the Sovereign to follow an advantage he already owns, by his nature. Leviathan is the absolute earthling, by definition: „And this is the birth of that great Leviathan or, in order to venerate him more, of that mortal God to whom we owe, underneath the immortal God, our peace and protection” („Leviathan”, XVII, 13).

Therefore, the Sovereign is hindered to follow advantages for himself by the terrible sovereignty instrument, paradoxically, by the greatness and the sizes of the power that was offered by this function. If it although happens not to do it, then his action is unreasonable, it is the fruit of the caprice, of the occurrence. But Hobbes’ theory wants to be founding for the real politics “science”, namely the science of the reasonable deduction from the causes towards the effects and backwards (Oakeshott, 1955).

The subject – Sovereign relation is under the subject’s freedom not to do anything contrary to the purpose with which he had transferred his right. The subject is not forced to listen to the Sovereign if he orders him: “to kill himself, to hurt himself or to mutilate himself; or not to reject the ones who attack him; or to stop himself from using food, air, medicines or any other things he cannot live without. [...] Nobody is forced, by the convention words, to kill another man or to kill himself; as a consequence, the obligation a man can sometimes have to accomplish, at the sovereign’s order, a dangerous or dishonouring target, does not depend on the words by means

În concluzie, situația supusului nu este atât de rea pe cât poate părea la prima vedere și, oricum este mai bună decât în starea de natură.

În starea de natură, calea rațională de urmat pentru fiecare individ era conflictul, atacul preventiv asupra celorlalți. În comunitatea civilă, individul nu numai că este protejat de atacul celorlalți, dar este chiar nerațional din partea Suveranului să îl atace. În al doilea rând, într-o comunitate civilă nici chiar capriciile Suveranului nu sunt atât de nocive; pentru că, spre deosebire de starea naturală, sursa acestor capricii agresive este una singură, supusul nu este atacat permanent, din toate părțile.

Imposibilitatea vieții în comun, în starea de natură, decurge din lipsa de încredere în posesorul dreptului natural. În comunitatea civilă, supușii au totuși încredere în suveran, deși acesta posedă drepturi similare cu cel natural. Explicația constă în faptul că pentru indivizii posesori ai dreptului natural, rațional era să caute conflictul, în timp ce pentru Suveran nu este.

Deși este adevărat că oamenii care dețin putere sunt coruptibili, suveranul este incoruptibil pentru că deține, singur și pentru totdeauna, toată puterea.

Viziunea hobbesiană, care contrapune individualismului nelimitat o autoritate nelimitată (Gauthier, 1969, p.VI) va fi amendată de Locke, acesta construind o teorie politică ce are, în miezul ei, ideea contrară, a limitării puterii (Iliescu, Socaciu, 1999, p.63).

BIBLIOGRAFIE

1. Avramescu, Cătălin, „De la teologia puterii absolute la fizica socială”, ed. ALL, București, 1998;
2. Angoulment, Anne-Laure, „Hobbes et la morale politique”, Paris, PUF, 1994;
3. Carbonniere, Jean, „Droit civil. Les obligations”, 14e ed. Paris, PUF, 1990;
4. Gorun, Adrian, Teorie Politica, Cluj-Napoca, Presa Universitara Clujeana,

of which he was a subject, but on the subject intention”.

In conclusion, the subject's situation is not as bad as it seems at the first sight and, anyway, it is better that in the natural status.

In the natural status, the reasonable way to be followed by every individual was the conflict, the preventive attack on the others. In the civil community, the individual is not protected only by the attack of the others, but it is unreasonable for the Sovereign to attack him. In the second place, in a civil community, not even the Sovereign's caprices are that raw; because, unlike the natural status, the source of these aggressive caprices is unique, the subject is not permanently attacked from all directions.

The impossibility of the common life, in the natural status, comes from the lack of trust in the owner of the natural right. In the civil community, the subjects trust the sovereign anyway because he owns some rights similar to the natural one. The explanation is constituted by the fact that, for the individuals who own the natural right, it was reasonable to look for the conflict, while it is not for the Sovereign.

Even if it is true that people who own power are corruptible, the sovereign is incorruptible because he owns the power alone and forever.

Hobbes' vision, that opposes to the unlimited individualism an unlimited authority (Gauthier, 1969, p.VI), will be amended by Locke because he builds a political theory that has in its centre the contrary idea of limiting the power (Iliescu, Socaciu, 1999, p.63).

BIBLIOGRAPHY

1. Avramescu, Cătălin, „From Theology of Absolute Power to Social Physics”, ALL Press, Bucharest, 1998;
2. Angoulment, Anne-Laure, „Hobbes et la morale politique”, Paris, PUF, 1994;
3. Carbonniere, Jean, „Droit civil. Les obligations”, 14e ed. Paris, PUF, 1990;
4. Gorun, Adrian, Political Theory, Cluj-

- 2002;
5. Gorun, Adrian, *Political si Stiinta Politica*, Targoviste, Bibliotheca, 2006;
  6. Gauthier, David, „The Logic of Leviathan”, Oxford, Clarendon Press, 1969;
  7. Herodot, „Istorii”, III, 80-82;
  8. Hobbes, Thomas, *De Cive*, the English Version, vol.3 al *Philosophical Works of Thomas Hobbes*, Howard Warrender (ed.), Clarendon Press, Oxford, 1983, traducere: E. M. Socaciu;
  9. Hobbes, Thomas, *Leviathan: or the Matter, Forme and Power of a Commonwealth, Ecclesiasticall and Civil*, (presc. 'Leviathan'), J.C.A. Graskin (ed.), Oxford University Press, 1996, in traducerea lui Emanuel – Mihail Socaciu;
  10. Iliescu, Adrian Paul, Socaciu, Emanuel – Mihail (coord.), „Fundamentele gândirii politice moderne”, Iași, Polirom, 1999;
  11. „*Iluminismul*”, vol.II. Antologie, studiu introductiv și note bibliografice: Romul Munteanu, București, ed. Albatros, 1971;
  12. Iliescu, Adrian Paul, Socaciu, Emanuel-Mihail (coord.), *Fundamentele gândirii politice moderne*, Iasi, Polirom, 1999;
  13. Manent, Pierre, *Originile politicii moderne. Machiavelli, Hobbes, Rousseau*, Bucuresti, ed. Nemira, 2000;
  14. Mintz, Samuel I., *Leviathan as metaphor*, Hobbes Studies, vol.2, 1989;
  15. Oakeshott, Michael, „*Introduction*” in *Thomas Hobbes, „Leviathan”*, Oxford, Basil Blackwell, 1955;
  16. Platon, „*Omul politic*”, 302 c;
  17. Robertson, George Croom, „*Hobbes*”, Bristol, Thoemmes Press, 1993;
  18. Solcan, Mihail-Radu, „*Arta râului cel mai mic*”, București, ALL, 1999
  19. Taylor, A.E., *Thomas Hobbes*, Bristol, Thoemmes Press, 1997;
  20. Napoca, Cluj University Press, 2002;
  5. Gorun, Adrian, *Politics and Political Science*, Targoviste, Bibliotheca, 2006;
  6. Gauthier, David, „The Logic of Leviathan”, Oxford, Clarendon Press, 1969;
  7. Herodotus, „*Histories*”, III, 80-82;
  8. Hobbes, Thomas, *De Cive*, the English Version, vol.3 of *Philosophical Works of Thomas Hobbes*, Howard Warrender (ed.), Clarendon Press, Oxford, 1983, translation: E. M. Socaciu;
  9. Hobbes, Thomas, *Leviathan: or the Matter, Form and Power of a Commonwealth, Ecclesiastical and Civil*, ('Leviathan'), J.C.A. Graskin (ed.), Oxford University Press, 1996, translation: Emanuel – Mihail Socaciu;
  10. Iliescu, Adrian Paul, Socaciu, Emanuel – Mihail (coord.), „*Fundaments of Modern Political Thinking*”, Iași, Polirom, 1999;
  11. „*Enlightenment*”, vol.II. Anthology, introductory study and bibliography notes: Romul Munteanu, Bucharest, Albatros Press, 1971;
  12. Iliescu, Adrian Paul, Socaciu, Emanuel-Mihail (coord.), *Fundaments of Modern Political Thinking*, Iasi, Polirom, 1999;
  13. Manent, Pierre, *Origins of Modern Politics. Machiavelli, Hobbes, Rousseau*, Bucharest, Nemira Press, 2000;
  14. Mintz, Samuel I., *Leviathan as a metaphor*, Hobbes Studies, vol.2, 1989;
  15. Oakeshott, Michael, „*Introduction*” in *Thomas Hobbes, „Leviathan”*, Oxford, Basil Blackwell, 1955;
  16. Plato, „*Political Man*”, 302 c;
  17. Robertson, George Croom, „*Hobbes*”, Bristol, Thoemmes Press, 1993;
  18. Solcan, Mihail-Radu, „*Art of the smallest bad*”, Bucharest, ALL, 1999
  19. Taylor, A.E., *Thomas Hobbes*, Bristol, Thoemmes Press, 1997;